

IPBES 11: Vědci a politici hledají společně řešení globální krize biodiverzity

18.12.2024 - Veronika Krejčí | Ministerstvo životního prostředí ČR

V namibijském Windhoeku právě skončilo 11. plenární zasedání Mezivládní platformy pro biologickou rozmanitost a ekosystémové služby (IPBES). Výsledkem zasedání bylo přijetí dvou důležitých hodnotících zpráv, které se zaměřují na transformativní změnu a na vzájemné vazby mezi biodiverzitou, vodou, potravinami a zdravím. Na jejich přípravě se významně podílely i vědkyně z Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd ČR (CzechGlobe).

V roce 2019 IPBES zveřejnil přelomovou Globální hodnotící zprávu o biologické rozmanitosti a ekosystémových službách. Ta upozornila na vážný problém – stav přírody na celém světě se dlouhodobě zhoršuje, což má přímý dopad na naše zdraví a životní podmínky. Tento trend ohrožuje nejen biodiverzitu, tedy rozmanitost druhů rostlin, živočichů a dalších organismů, ale také ekosystémy, které nám poskytují neocenitelné služby, jako je čištění vody, opylování rostlin nebo regulace klimatu.

Současně se svět potýká i s dalšími vzájemně propojenými krizemi. Zhoršující se dostupnost vody a potravin, rostoucí problémy se zdravím lidí a klimatická změna jsou problémy, které se vzájemně posilují a ovlivňují. Na jejich řešení se zaměřuje nová **Tematická hodnotící zpráva zaměřená na vzájemné vazby mezi biodiverzitou, vodou, potravinami a zdravím** v době klimatických změn. Zpráva zdůrazňuje, že tyto krize nelze řešit izolovaně. Naopak, je nutné je řešit společně, s ohledem na všechny faktory, které se vzájemně ovlivňují. Úspěch závisí na spolupráci mezi jednotlivými sektory, vládami, podniky i jednotlivci. Zpráva nabízí více než 70 konkrétních kroků, které mohou pomoci. Mezi ně patří například obnova ekosystémů schopných vázat uhlík (např. lesy, rašeliníště nebo zdravá půda), rozvoj zelené infrastruktury ve městech, která zlepšuje zdraví, cirkulaci vody a klima nebo podpora udržitelnějších a zdravějších způsobů stravování.

„Tato zpráva přináší nabídku konkrétních kroků, které prospívají biodiverzitě, vodě, produkci potravin, lidskému zdraví a ochraně klimatu zároveň,“ říká Mgr. Zuzana Harmáčková, Ph.D. (CzechGlobe), jedna z koordinujících hlavních autorek zprávy. „Každý sektor, podnik nebo vláda může najít konkrétní opatření, která odpovídají jejich prioritám a potřebám,“ dodala Harmáčková.

Globální hodnotící zpráva IPBES z roku 2019 také poukázala na to, že k zastavení globální krize biodiverzity je potřeba zásadní transformativní změna ve způsobu, jakým organizujeme naše společnosti. Tomuto tématu se věnuje druhá zpráva přijatá ve Windhoeku: **Tematická hodnotící zpráva o základních příčinách úbytku biologické rozmanitosti, faktorech podmiňujících transformativní změnu a příležitostech pro dosažení Vize pro biologickou rozmanitost do roku 2050**. Prof. Dr. Julia Mildorfova Leventon z CzechGlobe, jedna z koordinujících hlavních autorek zprávy, zdůrazňuje, že navzdory velkému rozsahu základních příčin úbytku biodiverzity můžeme všichni hrát roli v jejich změně. *„V této souvislosti potřebujeme, aby zásadní změny provedly vlády a velké podniky. Smysluplnou změnu však může vytvořit každý z nás skrze svoje individuální rozhodnutí a aktivní zapojení v rámci svého nejbližšího okolí. V hodnocení uvádíme mnoho konkrétních příkladů iniciativ, kterým se navzdory drobnějšímu rozsahu úspěšně daří přispívat ke změnám po celém světě,“* dodává.

Na přípravě nových zpráv se podílelo 266 odborníků ze 70 zemí světa, kteří se opírali o více než 13

000 informačních zdrojů. Výstupy zpráv jsou podrobeny důkladnému recenznímu řízení, což zajišťuje vysokou kvalitu a vědeckou spolehlivost. Tyto zprávy jsou klíčovým nástrojem pro tvůrce strategií, koncepcí, programů, projektů i pro praxi zaměřenou na ochranu přírody a klimatické změny.

Shrnutí hlavních sdělení nových zpráv IPBES jsou k dispozici zde: <https://bit.ly/NexusSPM> a <https://bit.ly/TransformativeChangeSPM>

„Druhá globální zpráva IPBES, jejíž přípravu od roku 2025 jsme v Namibii schválili, se zaměří na nové vědecké poznatky o biodiverzitě a ekosystémových službách, včetně půdní biodiverzity, která dosud nebyla dostatečně prozkoumána. Pomůže také při naplňování Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost,“ popisuje **Ladislav Miko, poradce ministra životního prostředí a vedoucí delegace ČR na zasedání IBPES 11**. Výsledné shrnutí druhé globální hodnotící zprávy o biologické rozmanitosti a ekosystémových službách by mělo být předloženo ke schválení na 15. zasedání IPBES v roce 2028.

Do přípravy zpráv IPBES má možnost se zapojit i vědecká komunita z České republiky. **Jan Plesník z AOPK ČR, národní kontaktní osoba pro IPBES**, uvádí, že příležitost podílet se na globálních vědeckých zprávách, které mají zásadní vliv na ochranu přírody, je pro české vědce a vědkyně prestižní záležitostí.

Na **15. ledna 2025** připravuje Ministerstvo životního prostředí (MŽP) ve spolupráci s CzechGlobe seminář, kde představí výstupy nových zpráv IPBES a příležitosti, které IPBES nabízí pro české odborníky.

Mezivládní platforma pro biologickou rozmanitost a ekosystémové služby (IPBES)?

IPBES je platforma, která vznikla v roce 2012 s cílem propojit vědu, praxi a politiku v oblasti biodiverzity a ekosystémových služeb. Má 147 členských států a spolupracuje s řadou významných vědeckých a neziskových organizací. Jejím hlavním výstupem jsou hodnotící zprávy, které poskytují komplexní a vědecky podložený přehled o stavu přírody na Zemi.

Globální hodnotící zpráva z roku 2019 upozornila na zhoršující se stav přírody a naznačila cestu k udržitelnosti. Její závěry jsou klíčové pro implementaci mezinárodních dohod, jako je Úmluva o biologické rozmanitosti a její Kchun-mingsko-montrealský rámec pro biologickou rozmanitost, který byl přijat v roce 2022.

https://www.mzp.cz/cz/news_20241218_IPBES-11-Vedci-a-politici-hledaji-spolecne-reseni-globalni-kri-ze-biodiverzity